

Alois Zádrapa

Lidečko

Práce se dřevem – řezbářství a betlémářství

Alois Zádrapa se narodil v roce 1939 v Lidečku. Vyučil se zedníkem ve Vsetíně a později vystudoval večerní průmyslovou školu ve Valašském Meziříčí. Pracoval jako mistr stavební výroby, poté jako stavbyvedoucí a před odchodem do penze vyučoval jako mistr odbornou přípravu na Odborném učilišti stavebním ve Vsetíně. V seniorském období absolvoval univerzitu třetího věku v oboru architektura a historie a začal realizovat svoji celoživotní touhu v odvětví práce se dřevem.

Zhotovoval první betlémské figurky, postavy Svaté rodiny, pastýřů a ovcí, které postupně vytvářely „rodinný betlém“. Od roku 2006 pracoval na betlému, který postupně rozšiřoval, a za deset let tak vzniklo největší betlémářské autorské dílo na Valašsku, známé jako Betlém v Lidečku. V současnosti toto monumentální dílo čítá více než 320 figur lidí a zvířat na ploše o rozměrech 6 × 1,5 m a výšce 1,5 m. Na čtyřech prospektech zobrazuje kromě hlavní scény – narození Krista, klanění pastýřů a příchodu tří králů – také prostředí jemu blízké, a to život na rodné valašské vesnici ve 20. století. Zemědělské a lesní práce, které sám prožil, vtiskly betlému autentickou hodnotu regionálního díla. Pozadí betléma je vytvořeno mělkým reliéfem, věrně zobrazujícím okolí vesnice, do které je celý příběh zasazen. Svě trvalé místo našel od května 2025 v budově obecního úřadu v Lidečku, kde je návštěvníkům celoročně přístupný.

Důležitým prvkem díla Betlém v Lidečku je jeho tradiční provedení řezbou v lipovém dřevě s využitím techniky „stopy nože (křiváčka) a dláta“, bez užití polychromie. V tom se liší např. od českých betlémářských oblastí, pro něž je barevná úprava betlémů typická. Povrchová úprava nebarvených figur na Valašsku byla většinou provedena mořením přírodními mořidly rostlinného původu, zvýrazňujícími krásu dřeva s konzervací včelím voskem. Právě umění zobrazit detail objektu, např. věrné rysy obličejů, draperie ošacení, detaily nástrojů apod.

bez dodatečné úpravy barvou, je výrazným prvkem nebarvené techniky řezby, kterou používá ve své tvorbě.

Jeho dalším rozsáhlým dílem pro obec Lidečko je soubor čtrnácti betlémských figur v životní velikosti vytvořených z dubového dřeva v přírodní barvě a ošetřených povrchovou úpravou proti vnějším vlivům. Obec zdobí rovněž artefakty z jeho dílny, např. pasáček ovcí se psem nebo socha Panny Marie u místního kostela sv. Kateřiny, které svým pojetím k obci neodmyslitelně patří.

Alois Zádrapa je stále velmi činný a vytvořil mnoho menších rodinných betlémů pro své známé i veřejnost. Významným dílem je Koloběh života zobrazující lidský život od narození se scénou prvních lidí v ráji až po očistec. Součástí řezbářské a betlémařské tvorby je soubor reliéfů a solitérních figur zobrazujících valašskou krajinu, lidi v ní žijící i postavy z místních bájí a pohádek. Jeho řezbářský rukopis představuje originální přístup ke zpracování především betlémských příběhů s využitím na Valašsku jedinečné techniky „stopy nože a dláta“, kterou dokáže mistrně ztvárnit nejen typický valašský kraj, ale především tvář lidí i zvířat.

Alois Zádrapa je jedním ze zakládajících členů regionální pobočky Spolku českých betlemářů na Valašsku. Od počátku tvorby se účastní veřejných akcí a pravidelně vystavuje své betlémy na vánočních výstavách, které pořádají Betlemáři Valašska, regionální pobočka Spolku českých betlemářů, a dále se prezentuje na sympozii a řezbářských akcích nejen na Valašsku, ale rovněž na významných celostátních akcích v Třebíči či Jindřichově Hradci.

mistr

tradiční rukodělné výroby

Zlínského kraje

2026

Renata a Jaroslav Crlovi

Buchlovice

Práce s hlínou – jemná kamenina

Renata Crlová se narodila v roce 1977 v Uherském Hradišti. První zkušenosti s prací s hlínou získala již v dětství v keramičce v Tupesích, kde pracovala jako točič její sestra Kamila. Ta ji naučila točit na hrnčířském kruhu. Tato práce ji zaujala natolik, že si zvolila pro své studium obor uměleckořemeslné zpracování keramiky v Luhačovicích. Po jeho ukončení v roce 1997 pracovala jako točič a své poznatky v oboru uplatnila na základní škole v Buchlovicích, kde se seznámila se svým manželem Jaroslavem Crlou.

Jaroslav Crla se narodil v roce 1980 v Uherském Hradišti a od dětství se věnoval práci se dřevem. V roce 1999 ukončil studium oboru uměleckořemeslné zpracování dřeva v Bystřici pod Hostýnem, poté pracoval ve stolařské dílně, načež nastoupil na základní vojenskou službu do Vojenského uměleckého souboru Ondráš. Zde se seznámil s technikou drátování, která jej zaujala natolik, že se jí začal intenzivně věnovat. Zůstal u ní a díky své ženě Renatě získal blízký vztah i k modelování keramiky.

V roce 2000 manželé Crlovi založili keramickou dílnu Kampaňela, která sídlí v jejich rodinném domě v Buchlovicích. Jméno dílny je odvozeno od sortimentu, který v počátcích představovaly zvonečky, zvony, zvonkohry různých tvarů a velikostí z jemné kameniny. Již od počátku mají práci rozdělenou. Renata se věnuje točení keramiky z volné ruky na hrnčířském kruhu, Jaroslav se zabývá drátováním a výrobou dřevěných doplňků, se kterými keramiku kombinují.

Základní hmotou vhodnou k modelování je jílovitá hlína. Pro tvarování nádob na hrnčířském kruhu je potřeba mít po ruce nádobu s vodou a čepele pro tvarování bříšek džbánů či okrajů mís. Hotové výrobky je pak nutné odřezat strunou a vysušit venku nebo přímo v dílně. Důležitým činitelem pro pevnost kameninových nádob je teplota výpalu

pohybující se mezi 1150–1300 °C. Kamenina je polévána lesklými nebo matnými glazurami, na které se po zaschnutí nanáší štětcem různé dekorativní motivy.

Renata a Jaroslav Crlovi se vždy ve své umělecké tvorbě inspirovali tradičním tvaroslovím i motivy. Přesto výrobky z jejich dílny prošly postupným vývojem. Je to dáno původním zaměřením obou tvůrců, a především nutností přizpůsobit se poptávce. Původně vyráběné typy béžové keramiky byly kombinovány se zelenou glazurou a téměř všechny byly drátované. Navazovali tak na tradici drátování s funkcí zabezpečení proti rozbití. Postupně se zaměřili na užitkové nádobí s vnější hnědou a vnitřní bílou glazurou zdobenou jemným květinovým vzorem. V tomto sortimentu vyráběli celé jídelní sady nádobí, talíře, mísy, hrnečky, ale i pečicí formy zoomorfních tvarů. Postupně však zcela změnili barevnost a začali vyrábět jednobarevnou, převážně bílou kameninu se dvěma druhy dekoru. Bíle glazované keramické nádoby precizně zdobí Renata Crlová buď malovaným drobným rostlinným motivem, nebo dřevěným rádem, kterým vytváří pás rostlinného či geometrického vzoru. Bílou, decentně zdobenou kameninu v současnosti vkusně kombinují se skleněnými a dřevěnými prvky, které vyrábí Jaroslav Crlovi. Pestrou nabídku hrnků krajáčů, medádků, bucláků, holb na pivo, čajových a kávových souprav, sad kalíšků na víno a slivovici, přátelských servisů, dezertních setů, sad misek, stojánků na ubrusky, váz, svícňů, aroma a olejových lamp doplňují mäslenky, dózy s dřevěnými víčky, úchytkami či madly. V jejich portfoliu je i výroba nástěnných reliéfů s náboženskou tematikou.

Renata a Jaroslav Crlovi reprezentují svými výrobky Zlínský kraj na tradičních jarmarcích a specializovaných trzích po celé České republice i v zahraničí. Ve spolupráci se základní školou v Buchlovicích pořádají workshopy pro děti s praktickými ukázkami točení na hrnčířském kruhu a drátování nádob. V roce 2015 získali Cenu Vladimíra Boučka za zachování a rozvoj lidové umělecké výroby v Uherském Hradišti.

Svatava Pavlicová

Prostřední Bečva

Drobné zvykoslovné předměty – vyškrabované kraslice

Svatava Pavlicová se narodila v roce 1960 v Čeladné. Vyrůstala však v Hážovicích, v současnosti místní části Rožnova pod Radhoštěm. Vystudovala Střední průmyslovou školu vakuové techniky v Rožnově pod Radhoštěm a poté pracovala v rožnovské Tesle. Již od dětství inklinovala k ručním pracím, z nichž si oblíbila především háčkování a vyšívání. Ke zdobení kraslic tradičními technikami ji přivedly jedny z původních nositelek – starší ženy ze sousedství v Hážovicích, které se věnovaly zejména technice vyškrabování kraslic. Zájem o tradiční lidovou kulturu ji zavedl do Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Z příležitostné průvodkyně se po roce 1990 stala hojně využívanou demonstrátorkou této techniky zdobení kraslic nejen během velikonočních pořadů tzv. Valašského roku, kde se zdokonaľovala po boku zkušených rožnovských krasličářek Bohdany Pečivové a Ireny Drápalové. Již v roce 1997, kdy byla obnovena činnost Valašského muzejního a národopisného spolku v Rožnově pod Radhoštěm, se stala jeho členkou. S cílem o maximální přesnost a autenticitu tradičních ornamentů využila plně možnosti studia původních vyškrabovaných kraslic z Rožnovska v muzejních sbírkách. Zde se též blíže seznámila s bílou rožnovskou výšivkou, která se svou technickou propracovaností a tvarovým bohatstvím propsala do tzv. mřížkových (mřížkových) kraslic. V roce 1993 si Svatava Pavlicová založila živnost v oblasti tradičních textilních technik a výroby kraslic.

Ke zdobení kraslic využívá nejen slepičí vejce, ale též kachní, husí a pštrosí. Technika vyškrabování je založena na rytí ornamentu do sytě obarvených vajec. Pro rožnovský region je typický černý základ s bílou kresbou. Svatava Pavlicová využívá tušové barvy, které nanáší za tepla v několika vrstvách. V ojedinělých případech využívá také přírodních barviv, respektive odvaru z cibulových slupek pro odstíny okrové, načervenalé až hnědé. V barevnosti kraslic se v posledních letech

přizpůsobuje poptávce, tj. k černé barvě se přidávají i další barevné odstíny, včetně oblíbené zlaté. S vyškrabováním začíná opět až po úplném zaschnutí barev, tj. přibližně po jednom dni. V začátcích své tvorby vyškrabovala převážně žiletkami z uhlíkové oceli, nejlépe použitými. Dnes upřednostňuje odlamovací nože s vyměnitelným ostrím; k žiletkám se vrací pouze při realizaci tzv. mřížek.

Při pokládání dekoru si jednotlivé vzory často předkresluje tužkou, přičemž si nejprve naznačí středy a vymezí jednotlivá pole. Členění dekoru pak dává označení jednotlivým kraslicím – tzv. půlky, čtvrtky, srdce apod. U mřížek se předkreslení stává nutností, aby se tzv. sešly. Z rozmanitých motivů vycházejících z původních vzorů, které Svatava Pavlicová nashromáždila v průběhu několika desetiletí, převažují stylizované rostlinné kompozice, kterým se naučila již v dětství. Tzv. mřížkovým kraslicím se začala věnovat až na základě spolupráce s Valašským muzeem v přírodě a jeho setrvalé poptávce po demonstraci tradičních technik a ožívání dotčených vzorů. Staré vzory se jí staly také inspirací při realizaci vlastních návrhů. Do svého sortimentu zařadila na Rožnovsku oblíbené motivy náboženského charakteru, zejména s vyobrazením církevních staveb v čele s kaplí sv. Cyrila a Metoděje na hoře Radhošť.

S její prací se mohou obdivovatelé lidového umění a tradičních řemesel setkávat na velikonočních akcích a trzích s rukodělnými výrobky po celém Valašsku. Účastní se řady doprovodných programů a výstavních aktivit místních muzeí a jiných kulturních institucí. Svou tvorbu prezentuje také v zahraničí. Dekorování kraslic technikou vyškrabování předala dceři Svatavě a vnučce Tereze. Je členkou Asociace malířů a malířek kraslic, která jí v roce 1999 udělila osvědčení o nejvyšší odborné způsobilosti Mistr lidové umělecké výroby v oboru zdobení kraslic – vyškrabování valašských vzorů.

